

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของการวิจัย

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้สูงสุดประเภทหนึ่งของประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าส่งออกประเภทพืชผล ซึ่งเคยเป็นสินค้าส่งออกอันดับหนึ่ง นอกจากนี้แนวโน้มในการขยายตัวทางความต้องการที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะมีมากกว่าสินค้าประเภทพืชผล ด้วยเหตุผลดังกล่าวรัฐฯ จึงเริ่มให้ความสนใจอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากขึ้นในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยบรรจุและประกาศนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การท่องเที่ยวภายในประเทศไทยได้เจริญเฟื่องฟูคึกหน้าตามลำดับ เป็นผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนมีมูลค่านับแสนล้านบาท ซึ่งส่งผลดีให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ในทางตรงกันข้าม การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลับทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวลดทอนลง ในการจัดการท่องเที่ยวในแต่ละแห่งนั้น มักประสบปัญหาที่สวนทางกันระหว่างการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสังคมกับการพัฒนาอยู่เสมอ จนทำให้นักวิชาการบางท่านกล่าวว่าการท่องเที่ยวไม่สามารถประสานกับการอนุรักษ์ได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว การท่องเที่ยวต้องการพึ่งพาการอนุรักษ์ให้เป็นเสมือนทรัพยากรที่มีค่าต่อการท่องเที่ยว ในทางตรงกันข้าม การท่องเที่ยวสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม หากการท่องเที่ยวนั้นอยู่ภายใต้การจัดการและสำนึกที่ดี

ในปัจจุบัน กระแสเรียกร้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติขยายตัวอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องไปทั่วโลก ทั้งนี้เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมนับวันจะรุนแรง และคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและสิ่งมีชีวิตหนึ่งขยับขึ้นทุกที มีการขัดแย้งและโจมตีต่อต้านการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเกษตรกรรม หรือด้านอุตสาหกรรมว่าเป็นการก่อผลเสียต่อสภาพแวดล้อม รวมถึงการท่องเที่ยวซึ่งอดีตเคยเชื่อกันว่าการใช้ทรัพยากรในการท่องเที่ยวจะไม่หมดไป และสามารถจะใช้ได้นาน แต่ในปัจจุบันกลับพบว่า การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลง และก่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาซ ที่เห็นได้ชัดคือ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาทัศนียภาพดูจืด ปัญหาขยะและความสกปรก เป็นต้น

สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ประชาชนมองภาพหนึ่งของการพัฒนาไปในทางด้านลบมากขึ้น ทุกที่ นอกจากนี้ การวิจัยของนักวิชาการก็ชี้ ข่าวและบทความในสื่อมวลชนต่าง ๆ ตลอดจนการประชุม ปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกที่สำคัญ ๆ เช่น การประชุม “เอิร์ธ ซัมมิต (Earth Summit)” ที่เมือง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2535 ซึ่งมีส่วนผลักดันในด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาล และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการจัดตั้งระบบและกระบวนการปฏิบัติที่จำเป็น เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การประชุม เอิร์ธ ซัมมิต ในส่วนของ *Agenda 21* เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (*travel and tourism industry*) ได้ทำให้ตระหนักว่า ทรัพยากรธรรมชาติของโลกกำลังร่อยหรอไปเร็วกว่าที่มันจะสามารถฟื้นตัวหรือทดแทนได้ทัน กิจกรรมจากการท่องเที่ยว (*travel and tourism*) จำนวนมากอาศัย ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่บอบบางเหล่านี้มาเป็นทรัพย์สินสมบัติหลักของการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงควรให้ความสนใจที่จะปกป้องคุ้มครอง เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านั้นสามารถคงอยู่ถาวรต่อไป

Agenda 21 เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (*travel and tourism industry*) ได้เรียกร้องให้เห็น การกระทำอันน่าสะพรึงกลัว และผลจากการไม่ปฏิบัติอาจนำไปสู่ความหายนะอย่างรุนแรงในระดับต้น ส่งผลให้เกิดการผลักดันเพิ่มข้อบังคับการลงโทษทางเศรษฐกิจ และการทำลายที่ไม่อาจคืนกลับได้ของสภาพ ภูมิทัศน์ สัตว์ป่า สถาปัตยกรรม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยหนุนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวต้องพึ่งพิงในระยะยาว

การประชุมมีข้อสรุปเรื่องการท่องเที่ยวว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน คือ การท่องเที่ยวทุกรูปแบบ จะต้องเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (*sustainable tourism*) ซึ่งในแนวทางนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (*ecotourism*) ได้รับความสนใจ และถูกใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจากทั่วทุกมุมโลก รวมทั้งประเทศไทย ก็ขนานรับนโยบายนี้ในการที่จะเปลี่ยนแปลงและรับมือกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยได้ปรึกษาและเตรียม แผนงานต่าง ๆ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในแบบแผน (*paradigm*) การท่องเที่ยวของโลกมาเป็น แบบยั่งยืน และกระแสการพัฒนาที่ยั่งยืน (*sustainable development*) ในวงการสถาปัตยกรรม ที่รองรับ การเปลี่ยนแปลงนี้ ด้วยเหตุที่ยังเป็นกระแสใหม่ทั้งยังได้รับการยอมรับว่า เป็นทางเลือกหนึ่งที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้การท่องเที่ยวพัฒนาสู่หนทางที่ยั่งยืนได้ จึงมีสถาปนิกหลากหลายกลุ่มในอเมริกาและยุโรป

ศึกษาเรื่องนี้กันอย่างกว้างขวาง แต่ด้วยข้อจำกัดของปัจจัย และบริบทต่าง ๆ ทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม จึงทำให้รูปแบบสถาปัตยกรรมเชิงนิเวศและยั่งยืนไม่เด่นชัดนักในทางสากล ดังที่ โรเบิร์ต เบิร์กไบล์ (Robert Berkebile) สถาปนิกแกนนำด้านสิ่งแวดล้อมของอเมริกากล่าวสนับสนุนในเรื่องนี้ว่า “รูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อตอบสนองแนวทางสถาปัตยกรรมเชิงนิเวศและยั่งยืน สถาปนิกจะต้องเข้าใจถึงปัจจัยหลายด้านที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เป็นต้นว่า วัฒนธรรม เอกลักษณ์ กายภาพต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เมื่อพัฒนาแล้วยังคงอยู่ร่วมกันได้โดยไม่เปลี่ยนแปลงในระยะยาว” (Zeicher, 1996: 30) และจากการศึกษาของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ศึกษาเฉพาะการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศในวงกว้าง แต่ยังคงกล่าวถึงสถาปัตยกรรมว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแบบแผนที่กำหนดไว้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงเป็นที่มาของการศึกษา “แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน” อาคารประเภทโรงแรมตากอากาศ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของอาคารที่ได้เลือกศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืนที่ควรจะเป็นจากสถาปนิกผู้ออกแบบ สถาปนิกแกนนำ และผู้ใช้สอยอาคาร รวมถึงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน จากกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความคิดเห็นดังกล่าวนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน อันจะเป็นประโยชน์แก่การออกแบบโรงแรมตากอากาศในอนาคตต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะทางกายภาพของรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน จากแนวความคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบของสถาปัตยกรรม และแนวทางการพัฒนาการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืนที่ควรจะเป็น จากกลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารที่ใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษา และจากกลุ่มสถาปนิกแกนนำ
3. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ และการจัดสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน จากกลุ่มผู้ใช้สอยอาคารที่ใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษา

4. ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับลักษณะและรูปแบบสถาปัตยกรรม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ควรจะเป็นจากกลุ่มสถาปนิก และกลุ่มบุคคลทั่วไป พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่ม

5. หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบอาคารประเภทโรงแรมตากอากาศต่อไป รวมทั้งการเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

1.3 ขอบเขตการวิจัย

เนื่องจากรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน ประเภทโรงแรมตากอากาศในประเทศไทยนั้นยังไม่มีตัวอย่างและรูปแบบที่สมบูรณ์ โดยเนื้อหา เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเรื่องใหม่ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกโครงการตัวอย่างที่จะนำมาศึกษา และต้องอยู่ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีความใกล้เคียงและมีความเป็นไปได้มากที่สุด จึงมีเกณฑ์ในการคัดเลือกโครงการที่มีแนวทางในการออกแบบที่ให้ความสำคัญต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และได้รับรางวัลต่าง ๆ ในการออกแบบ ตลอดจนเป็นโครงการที่มีลักษณะไทยเป็นที่ยอมรับในคุณค่าทางสถาปัตยกรรม และได้รับการเผยแพร่ตีพิมพ์ลงในหนังสือหรือวารสารต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงการสถาปัตยกรรมดีเด่น จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์
2. โครงการดีเด่นการอนุรักษ์มรดกไทย จากกรมศิลปากร
3. โครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม จากกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
4. โครงการระดับ 5 ดาว ที่มีลักษณะไทย เป็นที่ยอมรับในคุณค่าทางสถาปัตยกรรม โดยได้รับการกล่าวถึงจากสถาปนิก นักวิชาการ หรือได้รับการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ
5. โครงการที่เป็นโรงแรมชั้นนำของโลก (*leading hotels of the world*)
6. โครงการที่มีลักษณะ และรูปแบบในการออกแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะไทยพื้นถิ่น หรือมีการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม โดยไม่มีการทำลายสภาพแวดล้อม

จากเกณฑ์ในการคัดเลือกโครงการ ได้ทำการคัดเลือกโครงการตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 10 โครงการ และแบ่งออกเป็นภาคได้ ดังต่อไปนี้

ภาคเหนือ

1. โรงแรม ริเจนท์ เชียงใหม่

ที่ตั้งโครงการ อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
สถาปนิก จุฬทัศน์ กิตติบุตร
เกณฑ์การเลือก รางวัลดีเด่นด้านอนุรักษ์มรดกไทย จากกรมศิลปากร พ.ศ. 2539

2. โรงแรม รีสอร์ทธรรมชาติอ่าวขาง

ที่ตั้งโครงการ ดอยอ่าวขาง ต.แม่อน จ.เชียงใหม่
สถาปนิก บริษัท สถาปนิกเสาเอก จำกัด
เกณฑ์การเลือก เป็นโครงการหลวงที่มีลักษณะ และรูปแบบในการออกแบบสถาปัตยกรรม
ที่แสดงออกถึงลักษณะไทยพื้นถิ่น และมีการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นอย่าง
เหมาะสม โดยไม่มีการทำลายสภาพแวดล้อม

ภาคกลาง

1. โรงแรม รอยด์ การ์เด้น วิถีใจ

ที่ตั้งโครงการ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์
สถาปนิก จุฬทัศน์ กิตติบุตร
เกณฑ์การเลือก โครงการระดับ 5 ดาว ที่มีลักษณะไทยเป็นที่ยอมรับในคุณค่าทางสถาปัตยกรรม
และรางวัลชมเชยด้านการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม จากกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

ภาคใต้

1. โรงแรม สันติบุรี ดุสิต รีสอร์ท

ที่ตั้งโครงการ เกาะสมุย จ.สุราษฎร์ธานี
สถาปนิก บริษัท ศรีเอตา จำกัด
เกณฑ์การเลือก รางวัลชมเชย จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี พ.ศ. 2537

2. โรงแรม ดุสิตรายาวดี รีสอร์ท

ที่ตั้งโครงการ ด. อ่าวนาง จ. กระบี่

สถาปนิก บริษัท สำนักงาน โฟร์เอส จำกัด

เกณฑ์การเลือก รางวัลยอดเยี่ยมเหรียญทอง จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี พ.ศ. 2537

3. โรงแรม เซอรادتัน แกรนด์ ลาгуน่า บีช

ที่ตั้งโครงการ หาดบางเทา จ.ภูเก็ต

สถาปนิก บริษัท อินเตอร์ดีไซน์ จำกัด

เกณฑ์การเลือก โครงการดีเด่นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2537

4. โรงแรม ทีพี ป่าดงบีช รีสอร์ท

ที่ตั้งโครงการ เกาะพีพี ด.อ่าวนาง อ.เมือง จ.กระบี่

สถาปนิก บริษัท แสบบิตา จำกัด

เกณฑ์การเลือก รางวัลชมเชย จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี พ.ศ. 2533

5. โรงแรม พระนางอินน์

ที่ตั้งโครงการ หาดอ่าวนาง จ.กระบี่

สถาปนิก บริษัท สำนักงาน โฟร์เอส จำกัด

เกณฑ์การเลือก โครงการมีลักษณะ และรูปแบบในการออกแบบสถาปัตยกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะไทยพื้นถิ่น และมีการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

6. โรงแรม เจดีย์ (พันทวีเดิม)

ที่ตั้งโครงการ หาดพันทวี จ.ภูเก็ต

สถาปนิก บริษัท แสบบิตา จำกัด

เกณฑ์การเลือก รางวัลชมเชย จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี พ.ศ. 2527

7. โรงแรม อมันทรี

ที่ตั้งโครงการ หาดพันทวี จ.ภูเก็ต

สถาปนิก บริษัท เอ็ม เอ็น แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด

เกณฑ์การเลือก โครงการระดับ 5 ดาว ที่ได้รับการยอมรับในคุณค่าทางสถาปัตยกรรม

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการท่องเที่ยวทั่วโลก หลังการประชุม เอิร์ท ซัมมิท ที่ประเทศบราซิล ประเทศไทยได้ขานรับนโยบายนี้ในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน จึงส่งผลให้สถาปัตยกรรมจะต้องมีรูปแบบที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น สถาปนิกจึงต้องมีบทบาทใหม่ที่จะต้องค้นคว้าและศึกษาอย่างจริงจังด้านแนวความคิด เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน ทั้งนี้ เนื่องจากอาคารประเภทโรงแรมตากอากาศ เป็นอาคารที่บริการนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องได้รับการออกแบบเพื่อตอบสนองและสนับสนุนแบบแผนการท่องเที่ยวของโลกที่เปลี่ยนไป

สมมติฐานของการวิจัย คือ ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน สถาปนิกเริ่มให้ความสำคัญต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้อง และได้พิจารณาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืนเป็นแนวคิดหลักในกระบวนการออกแบบทางสถาปัตยกรรม อาคารประเภทโรงแรมตากอากาศ อย่างไรก็ตาม การยอมรับและความเข้าใจถึงสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน ระหว่างกลุ่มสถาปนิก กับกลุ่มบุคคลทั่วไป อาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มสถาปนิกเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถในวิชาชีพสถาปัตยกรรม ส่วนบุคคลทั่วไปไม่ได้รับการศึกษาจากวิชาชีพนี้โดยตรง

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมจากงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นองค์ประกอบความรู้ และเป็นแนวทางในการวิจัย
2. รวบรวมโครงการตัวอย่างที่ศึกษา โดยมีเกณฑ์ในการศึกษาจากโครงการที่ได้รับรางวัลประเภทต่าง ๆ รวมถึงโครงการที่มีลักษณะ และคุณค่าทางสถาปัตยกรรมที่คำนึงถึงการออกแบบโดยให้ความสำคัญต่อการรักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนเป็นผลงานที่ได้รับการยอมรับจากวงการการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศมาก่อน และได้รับการเผยแพร่ในหนังสือหรือวารสารต่าง ๆ
3. สืบค้นและวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของโครงการตัวอย่างที่ศึกษา เกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบของสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืนจากสถานที่จริง พร้อมทั้งบันทึกภาพถ่ายเพื่อนำข้อมูลไปสร้างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย
4. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

4.1 ทำการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบแต่ละโครงการที่เลือกศึกษา จำนวน 10 โครงการ เกี่ยวกับแนวความคิดในการออกแบบ และศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืนที่เด่นชัดของโครงการที่ได้ออกแบบ รวมถึงแนวทางการพัฒนาการออกแบบ เพื่อให้ได้รูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืนที่ควรจะเป็น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างแบบสอบถาม

4.2 ทำการสัมภาษณ์สถาปนิกแกนนำ จำนวน 10 ท่าน เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรม เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืนว่าควรมีรูปแบบอย่างไร รวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาในการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืนที่ควรจะเป็น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างแบบสอบถาม

4.3 ทำการสัมภาษณ์ผู้ใช้สออาคารตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 10 ท่าน เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน ว่าควรมีรูปแบบอย่างไร เพื่อให้ได้รูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืนที่ควรจะเป็น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างแบบสอบถาม

5. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างแบบสอบถาม

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสถานที่จริงของโครงการ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์แบ่งออกได้ดังนี้

1. ข้อมูลจากทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลจากการสำรวจลักษณะทางกายภาพของโครงการ
3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบ
4. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สถาปนิกแกนนำ
5. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ใช้สออาคาร

5.2 นำผลการวิเคราะห์ที่สรุปได้ไปสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน เพื่อสอบถามกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป

6. สร้างแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

6.1 ทำการสร้างแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้ โดยนำผลสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ (ตามข้อ 5) และการศึกษาอื่น ๆ มาสร้างแบบสอบถาม โดยคลุมเนื้อหาที่จะศึกษา คือ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน จากกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน จากกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป

6.2 ทดสอบใช้แบบสอบถามดังกล่าวกับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป โดยทำการทดสอบจำนวน 2 ครั้ง (*test / retest*) กับกลุ่มทดสอบ จำนวนประมาณกลุ่มละ 20 คน โดยใช้วิธีการทางสถิติ คือ *Pearson Product Moment Correlation* และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วในขั้นต่อไป

6.3 ทำการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป โดยทำการสุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาแต่ละกลุ่มประมาณกลุ่มละ 150 คน และชี้หลักการกระจายโครงสร้างหรือลักษณะทางสังคม

7. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับลักษณะและรูปแบบของสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน รวมทั้งแนวทางการพัฒนาการออกแบบสถาปัตยกรรมของกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป และทำการประเมินผลความคิดเห็นโดยการใช้ค่าเฉลี่ย (*mean*) วัดการกระจายด้วยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) รวมทั้งใช้สถิติ *t-test* และใช้สถิติ *Chi - square* เพื่อทดสอบว่า มีความแตกต่างกันทางลักษณะสังคมหรือไม่ โดยใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป *SPSS*

8. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

8.1 สรุปผลความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับลักษณะและรูปแบบของสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน สำหรับอาคารประเภทโรงแรมตากอากาศ จากกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป

8.2 สรุปผลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน จากกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไป

8.3 เสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน สำหรับอาคารประเภทโรงแรมตากอากาศต่อไป รวมทั้งการเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา คือ เป็นแนวทางการพัฒนาการออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังนี้คือ

1. แนวความคิด ลักษณะ และรูปแบบของสถาปัตยกรรมสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน

2. แนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน

3. แนวทางการพัฒนาการออกแบบ (design guidelines) สถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน เพื่อประโยชน์ในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป

1.7 คำจำกัดความเฉพาะในการศึกษา

(1) *โรงแรมตากอากาศ* หมายถึง สถานที่ที่เป็นอาคารและอยู่ในสภาพแวดล้อมธรรมชาติสำหรับบุคคลที่จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราว เพื่อใช้เป็นที่พักผ่อน สำหรับโรงแรมตากอากาศที่ศึกษามีทั้งที่เป็นอาคารขนาดใหญ่สูงไม่เกิน 5 ชั้น อาคารขนาดเล็ก เป็นหลังเดี่ยวสูงไม่เกิน 2 ชั้น และมีห้องพักในโครงการรวมแล้วไม่เกิน 325 ห้อง

(2) *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน* หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ฯ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มีข้อยุติและใช้ศัพท์ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีคำว่า “ยั่งยืน” ต่อท้ายแต่ประการใด ทั้งนี้ มีเหตุผลว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอยู่แล้ว และด้วยเหตุที่หัวข้อวิทยานิพนธ์ได้กำหนดไปก่อนหน้าแล้ว รวมทั้งได้ทำการศึกษาแนวความคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และไม่ให้เกิดความสับสน จึงมีข้อตกลงทำขึ้นว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และยั่งยืน” ในที่นี้มีความหมายเดียวกันกับ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”

(3) *สถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน* หมายถึง สถาปัตยกรรมที่ออกแบบเพื่อตอบสนอง และรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยั่งยืน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบของสถาปัตยกรรม การตกแต่งภายใน ภูมิสถาปัตยกรรม ฯลฯ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องในแง่ของกฎหมายอาคาร และ พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น อย่างครบถ้วน

(4) *การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment) หรือ EIA* หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการ หรือกิจการประเภทต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อม หรือสภาพแวดล้อมที่อาจจะมีผลกระทบต่อโครงการหรือกิจการนั้น ๆ ทั้งในทางบวกและทางลบ เพื่อเป็นการเตรียมการควบคุมป้องกันและแก้ไข ก่อนการตัดสินใจดำเนินการกิจการนั้น ๆ

(5) *กฎหมายอาคารและ พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม* หมายถึง กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่มีผลบังคับใช้ในการออกแบบก่อสร้างอาคาร ได้แก่ พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงมหาดไทย พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โคอกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม และ พ.ร.บ. การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535

แผนภูมิที่ 1.1 โครงร่างขั้นตอน และวิธีการศึกษา

ขั้นตอนการวิจัย

